

Aan: De gemeenteraad van de Gemeente Moerdijk

Breda, 11-05-2020

Referentie: Concept-RES

Onderwerp: Reactie van het Natuurplein de Baronie op de concept-Regionale-Energie-Strategie West-Brabant (RES West-Brabant) ten behoeve van de behandeling in de gemeenteraden van West-Brabant.

Geachte gemeenteraadsleden,

Binnenkort gaat u zich buigen over de concept-Regionale-Energie-Strategie. Aangezien lokale natuur- en milieuorganisaties niet als stakeholders bij het proces betrokken zijn geweest, laten wij u bij deze onze reactie op de concept-RES toekomen. In het rapport lijkt het dat bij de voorbereiding al veel partijen betrokken waren. Het is vooral bestuurlijke betrokkenheid geweest. Inspraak van omwonenden en natuur- en milieuverenigingen is maar beperkt mogelijk geweest en deze dreigen nu niet meer voor een tweede inspraakronde aan bod te komen, omdat voor die tijd de verschillende gemeenteraden al zullen besluiten over het concept-RES-rapport.

Natuurplein de Baronie (NPB) is een federatie van natuurverenigingen. Het samenwerkingsverband heeft als doel het behouden en bevorderen van de natuur en leefomgeving en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Het werkgebied omvat de Baronie van Breda met aangrenzende gemeenten.

Onze reactie bestaat uit een algemeen deel en uit specifieke onderdelen van de concept-RES. Bij dit laatste sluiten we aan bij de indeling van de reactie van de stuurgroep op de 24 punten in de "Reactiebrief Consultatie Contourennotitie RES West-Brabant"

Algemeen

Het is de bedoeling dat de RES duidelijkheid en richting moet geven aan de energietransitie in de regio en dat de RES tot stand moet komen door samenwerking van overheden maatschappelijke partners, bedrijfsleven en inwoners. Natuurplein de Baronie begrijpt niet hoe er een goed beeld van de energietransitie gemaakt kan worden als belangrijke onderdelen van de energieverbruikende sectoren, namelijk de industrie, de mobiliteit en de landbouw er geen deel van uitmaken. Wij vragen ons af hoe de energietransitie van deze klimaattafels in een later stadium samengebracht worden met de RES. Om te voorkomen dat naast het RES-proces nog een ander energietransitieproces gaat lopen, zou dat de komende tijd moeten gaan gebeuren.

We vinden de klankbordgroep niet evenwichtig van samenstelling. De energiesector is daarin ruim vertegenwoordigd en de natuur- en milieuorganisaties en inwoners/wijkraden zijn ondervertegenwoordigd. Uit onze deelname aan de werkateliers hebben we de indruk gekregen dat deze meer informeel dan raadplegend waren zonder inspraak op hoofdpunten.

Natuurplein de Baronie is een samenwerking van

- Vereniging voor natuureducatie IVN Mark & Donge,
- Vereniging voor veldbiologie KNNV-Breda,
- bijenhouders verenigingen Breda en Gilze,
- Natuur- en landschapsvereniging Gilze en Rijen,
- Natuur- en milieuvereniging Markkant,
- Natuurvereniging Mark en Leij,
- West Brabantse Vogelwerkgroep

Adres: Roerdomp 14, 4822RN Breda
Email: secretaris@natuurpleindebaronie.nl
Website: www.natuurpleindebaronie.nl
IBAN: NL86 TRIO 0338 5022 03
KvK: 67502636

Doordat het RES-proces vormgegeven is vanuit het klimaatakkoord via de regio's en door de grote tijdsdruk dreigt de zorgvuldigheid en de zorg voor natuur en landschap in het geding te komen. Hierdoor verdwijnt het draagvlak van maatschappelijke organisaties en bewoners die te weinig bij het proces betrokken zijn. Er vindt versnippering plaats omdat iedere gemeente zijn eigen plan maakt. Tevens dreigt dat eerst ingezet wordt op projecten waaraan het meest aan te verdienen is. We vinden dat energietransitie te veel gezien wordt als een winstmodel. Experts en wetenschappers hebben hier al voor gewaarschuwd. Wij verwijzen hierbij naar het artikel Reset de RES in het ROMagazin van 10 maart 2020 van Friso de Zeeuw, emeritus-hoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft. *"Ruimtelijke kwaliteit gaat de RES-aanpak niet opleveren, integendeel. Door de regio-indeling en de grote haast ontstaat een confetti van windmolens en zonneweides. Ons kleinschalige landschap gaat naar de kloden door deze versnippering."*

Ook in onze regio zien we daar de voorbeelden van zoals de gemeente Oosterhout met het energiepark aan de A59. Hierop zijn al 550 bezwaren binnen gekomen en niet alleen van bewoners maar ook van de aangrenzende gemeente. In die casus heeft er naar onze mening onvoldoende ruimtelijke onderbouwing en alternatievenonderzoek plaats gevonden. We vrezen dat dat er al plannen worden vastgesteld en als bestaand beleid beschouwd nog voor de RES er is. Er kan volgens ons veel meer ingezet worden op energiebesparing.

Reactie van Natuurplein de Baronie aansluitend bij de 24 punten van de Reactiebrief:

1. Aanpassing leidende principes en afwegingskader

Wij zijn van mening dat het een gemiste kans is als de reacties op de principes en het afwegingskader niet worden opgenomen in het hoofdrapport en dat voor zon en wind het zorgvuldig ruimtegebruik pas verder wordt uitgewerkt in het landschappelijke onderzoek, dat in de RES 1.0 een plek krijgt. Landschappelijk onderzoek had vooraf al moeten plaatsvinden. Bij het uitvoeren van dit landschappelijke onderzoek worden we graag betrokken.

2. Voorbehoud van te ontwikkelen locaties windenergie

We zien dat er binnen verschillende gemeentes verschillend gedacht wordt. Een aantal gemeentes willen een voorbehoud en andere partijen willen een grotere overprogrammering. Natuurplein de Baronie is van mening dat grotere overprogrammering niet noodzakelijk is als je van tevoren de aspecten zoals energiebesparing, landschappelijke inpassing en mogelijkheden tot aansluiting op het net goed in kaart hebt gebracht.

De concept-RES geeft geen duidelijkheid hoe de keuze voor zoekgebieden voor windmolenlocaties tot stand is gekomen. Dit geldt eveneens voor thermische velden, die dezelfde benadering moeten krijgen bij landschappelijke inpassing als PV-velden.

3. Ruimtelijke inpassing

Ook hier wordt verwezen naar het landschappelijke onderzoek dat er nog moet komen. Natuurplein de Baronie is van mening dat er een regionale MER noodzakelijk is voor alle bedachte initiatieven. Wij zijn het met de BMF eens dat de zuidelijke zoekgebieden voor wind niet acceptabel zijn.

Koppelkansen zijn nu vaak geënt op financieel resultaat. Wij zien meer kansen in koppelen van geluidsschermen/- wallen met PV-panelen, gebruik van dakoppervlak van kassen en distributiecentra, gebruik van bestaande verharding zoals parkeerplaatsen en parkeergarages overkappen met PV-panelen. De baten zullen bij een dergelijke koppeling minder zijn, maar de natuur- en landschapswinst des te groter.

4. Zon op daken

Het is goed dat hier vermeld wordt dat er in de werkafspraken tussen de regio West-Brabant en de provincie Noord-Brabant bij uitgifte van gronden de voorwaarde gesteld gaat worden dat gebouwen geschikt moeten zijn voor energievoorziening op het dak. Natuurplein de Baronie is van mening dat dit duidelijker in de concept RES omschreven moet worden. Wij zijn ook van mening dat dakconstructies die onvoldoende draagkracht hebben met stimuleringsmaatregelen geschikt gemaakt moeten worden.

5. Kleinschalige opwekking

Het is onduidelijk wat er nu precies opgenomen is. Natuurplein de Baronie is van mening dat kleinschalige opwekking hoger ingeschat moet worden dan de huidige 25% (waarvan dan ook nog maar de helft gebruikt zou kunnen worden?)

De salderingsregeling heeft een positieve invloed op de aanschaf van zonnepanelen. We zijn van mening dat een dergelijke regeling moet blijven bestaan om de kleine initiatieven blijvend aan te jagen. Dit is ook beter voor het imago van een betrouwbare overheid en zal het draagvlak onder burgers voor kleinschalige opwekking versterken. Ook zou er gekeken en gerekend moeten worden met verticale oppervlaktes die gebruikt kunnen worden.

6. Onderbouwing elektriciteitsopgave

De energieopgave wordt niet voldoende nader onderbouwd. Aangezien het grootste energieverbruik bij de industrie ligt, dient daar nadruk gelegd te worden op besparen en voorts op controle en handhaving van de wettelijke regels (Wet Milieubeheer/Activiteitenbesluit) die er nu al gelden. Grote ondernemingen moeten tevens voldoen aan de Europese Energy-Efficiency-Directive (EED) en/of aan landelijke MJA3 afspraken. Effectief en deskundig toezicht hierop is van groot belang en wij zijn van mening, dat hiermee extra besparingspotentieel kan worden benut.

7. Principes voor zon op veld

De stuurgroep geeft hier aan dat landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit bij zonneparken van belang is en dat de komende maanden nog een landschappelijk onderzoek uitgevoerd gaat worden. Natuurplein de Baronie vraagt zich af of naar aanleiding van het landschappelijk onderzoek de keuzes die nu in het concept-RES-rapport gemaakt zijn nog teruggedraaid kunnen worden. Het vaststellen van het rapport in de gemeenteraden zou onder voorbehoud moeten zijn van de uitkomsten van het landschappelijk onderzoek. Wij zijn van mening dat er geen zon op veld gepland dient te worden in het buitengebied op landbouw- en natuurground. Er dient in ieder geval eerst regionaal (en niet per gemeente) gekeken te worden wat de potentie van de hoeveel dakoppervlakte en binnenstedelijk braakliggende gronden op bedrijventerreinen is voordat wordt besloten tot aanleg van zonneweides in het buitengebied.

8. Impact van netwerkaanpassingen

Natuurplein de Baronie is van mening dat netwerkontsluiting een onderbelicht thema is en grote consequenties heeft. De keuzes die in de concept-RES gemaakt zijn moeten ook onder voorbehoud zijn van de uitkomsten van de netwerkanalyse. Nu lijkt de omgevingslast te komen liggen bij de gebieden die wel beschikken over een ontsluiting. Netwerkinrichting moet volgend zijn op wat in de landschappelijk onderzoek/MER naar boven komt als voorkeursgebieden. Uit een studie van CE Delft (Solar Magazine maart 2020) blijkt: *'Het wordt niet altijd hardop gezegd in de zonne-energiebranche en bij netwerkbedrijven. Maar het besef dat het bouwen en aansluiten van de netten op basis van het piekvermogen van systemen niet houdbaar is, leeft wel degelijk. Het realiseren van een gebalanceerde distributie van elektriciteit en betaalbare energietransitie vragen om een verandering in de aanpak. Het gebruik van opslagsystemen is daarbij een belangrijk bouwblok'.*

9. Opslag van energie

Het zou goed zijn om opslag van energie te splitsen in lokaal en grootschalig. Lokaal kan gedacht worden aan straat/wijk accu's (in lijn met het idee van het koppelen van elektrische auto's). Grootschalig zou kunnen in de vorm van omzetten van tijdelijk overtollige elektriciteit in waterstof. Denk daarbij ook aan subsidie/steun voor lokale energieopslag. Bij goede organisatie van de opslagcapaciteit kan ook flink bespaard worden op noodzaak van meer windmolens en zonneparken (windmolens hoeven dan immers minder stil te staan).

10. Biomassa

Natuurplein de Baronie wijst het verbranden van biomassa af omdat het geen duurzame ontwikkeling van energie is en belastend is voor de luchtkwaliteit. Zeker het grootschalig vervangen van kolen door biomassa is een totaal verkeerde oplossingsrichting, omdat hiervoor massaal bos wordt gekapt in het buitenland en via fossiele energie verbruikend transport houtsnippers worden geïmporteerd. Lokale biomassa (als afval) vergisten is wel een optie t.b.v. biogas en de restanten dan gebruiken als grondstof. Maar dit moet meer als afvalverwerking gezien worden en zal slechts een kleine bijdrage aan de energiebehoefte opleveren.

11. Amercentrale en Amerwarmtenet

Gezien ons standpunt t.a.v. biomassa in punt 10 zijn wij van mening dat de Amercentrale moet stoppen met verbranden (geïmporteerde) biomassa. Totdat er mogelijkheden zijn om het warmtenet aan te sluiten op aardwarmte zou de centrale gestookt kunnen worden met biogas of LNG. Dat is beter voor de beperking van CO2 uitstoot.

12. Restwarmte

Het lijkt erop of niet alle beschikbare restwarmte goed geïnventariseerd is. Natuurplein de Baronie pleit voor betere benutting t.b.v. van invoer op warmtenetten.

13. Geothermie en ondergrond

Geothermie moet geen innovatieonderdeel zijn, maar juist de leidraad/drijvende techniek voor warmteopwekking. De potentie lijkt groot, omdat het zoekgebied voor geothermie rond de Amercentrale ligt. Daarmee kan voorkomen worden dat lokaal warmte- en koudeopslag aangelegd hoeft te worden. De MKBA dient hier een goede studie naar uit te voeren.

14. Regionaal Warmtenet

Dit wordt afhankelijk gemaakt van de uitkomsten van de MKBA zodat er in de definitieve RES beter onderbouwde keuzes kunnen worden gemaakt. De concept-RES is daarvoor te vroeg en vaststelling nog weinig zinvol. Wij zijn van mening dat een regionaal warmtenet een verifieerbare bijdrage moet leveren aan de energietransitie en geen lokaal verdienmodel dient te zijn.

15. Warmtetransitie en gasinfrastructuur

Waterstof wordt als pilottechniek voor warmtebronnen toegevoegd in de samenvatting van de concept-RES. Er wordt aangegeven dat het gasnet de komende periode nog zeker een rol zal spelen en dat de toekomstige ontwikkeling mede afhankelijk is van duurzame alternatieven zoals groen gas. Natuurplein de Baronie vindt dat het gasnet waar mogelijk benut moet worden voor waterstof als brandstof en dat er meer ambitie getoond moet worden om waterstof te gaan gebruiken als brandstof ook als middel om pieken in de opwekking te bufferen en voor energieopslag. Waterstof alleen als pilottechniek in te zetten voor warmtebronnen is een te beperkte ambitie.

16. Warmte elektrificatie

Natuurplein de Baronie is van mening dat dit goed in de MKBA onderzocht moet worden omdat Urgenda aangeeft dat warmte-elektrificatie rendabeler is dan het gebruik van warmtenetten.

17. Ambitie besparing

Als de gemeentes en de provincie al aangeven 20% voor 2050 niet ambitieus genoeg te vinden en Urgenda 50%-reductie haalbaar acht, zijn we van mening dat 15% besparing tussen 2020 en 2030 eveneens niet ambitieus genoeg is. Ook bij bedrijven kan meer bereikt worden. Bovendien dienen er tussendoelstellingen geformuleerd te worden om te voorkomen dat alles steeds vooruitgeschoven wordt.

18. Uitbreiding scope naar CO2

Het opnemen van de CO2-uitstoot in de RES-monitor is voor ons niet voldoende. Natuurplein de Baronie vindt dat in de RES alsnog doelen opgenomen kunnen worden voor CO2-reductie. Hierbij kan de 54 puntenlijst van Urgenda gebruikt worden. De maatregelen uit deze lijst zijn niet alleen goed voor het halen van de CO2 doelen. Deze leveren ook meer biodiversiteit, schonere lucht, lagere energiekosten en minder stikstofuitstoot op.

19. Ambitie van 50% participatie

Natuurplein de Baronie is van mening dat deze regeling transparanter neergezet moet worden en niet als 'omkoopregeling' mag worden gebruikt. Lokale initiatieven vragen dan om lokale organisatie en die vragen weer om lokale kosten, maar moeten juist ook ten gunste komen van de bewoners/gebruikers.

20. Recycling van installaties

Uit het feit dat recycling niet als onderdeel is opgenomen blijkt dat de concept-RES op dit punt nog weinig toekomstgericht is. Dit aspect moet meegewogen worden voordat er keuzes gemaakt worden. Om de goede keuzes te maken moet er wel eerst grondig onderzoek naar gedaan worden. Gemeenten Baarle-Nassau, Alphen-Chaam, Etten-Leur, Moerdijk en Roosendaal geven allen aan de recycling van de installaties (zon en wind) te missen in de contourennotitie. Zij vragen daarom extra aandacht en onderzoek naar de circulariteit van deze installaties om een afvalprobleem in de toekomst te voorkomen. Wij ondersteunen dat.

21. Inspraak voor inwoners op de Concept-RES

Het proces van de concept-RES is tot nog toe buiten inwoners en andere belanghebbenden omgegaan. Nu de keuzes al gemaakt lijken te zijn en de concept-RES aan de gemeenteraden aangeboden is voor de vaststelling, voelt het alsnog organiseren van een internetconsultatieronde als mosterd na de maaltijd. Dit had eerder moeten gebeuren.

Wat is het doel en de opzet van de consultatieronde? Kunnen aanpassingen nog gerealiseerd worden?

22. Aanscherping voorwaarden aan het Rijk

De regio zou zich hard moeten maken bij het rijk om de salderingsregeling te handhaven om de kleine initiatieven van de grond te laten komen en ook de SDE-regeling zou opengesteld moeten worden voor particulieren. Daarnaast moet er gekeken worden naar andere stimulerende maatregelen/laagdrempelige subsidies voor particulieren.

23. Flexibiliteit in de doelstelling

Wij zien niet in dat flexibiliteit in de doelstelling de balans tussen het lokale belang en het regionale belang kan borgen. Het lijkt er nu op dat vanwege de RES iedere gemeente met eigen plannen moet komen. Versnippering van verschillend gemeentelijk beleid dient voorkomen te worden (de ene gemeente wil wel kleinschalige zonneweides in buitengebied, andere niet, wel of geen kleinere windmolens etc.). Het gevaar dreigt dat West-Brabant landschappelijk een rommeltje gaat worden.

24. Onderscheid uitvoeringsagenda en RES 1.0

Hieruit blijkt dat er nog veel moet gebeuren en daar is Natuurplein de Baronie het mee eens. In feite ligt er nu een tussenstand en waarschijnlijk zullen de gemaakte keuzes na gereed komen van de nog uit te voeren onderzoeken en een serieuze inspraakronde voor inwoners en belanghebbenden op een aantal punten heroverwogen moeten worden.

Wij hopen dat u deze reactie in uw beraadslaging mee zult nemen. Er moeten nog veel onderzoeken gedaan worden. De planning voor het aanleveren van de bestuurlijk vastgestelde concept-RES wordt verruimd van 1 juni naar 1 oktober 2020.

Dat geeft tijd en daardoor hoeft de vaststelling nu nog niet plaats te vinden en zou u eerst de consultatieronde voor inwoners en belanghebbenden af kunnen wachten.

Namens Natuurplein de Baronie

Voorzitter
J. Woolderink

secretaris
G.P. van de Haar

